

مسئولیت پذیری اجتماعی

خطبه‌های پیشنهادی

تدوین و نشر:

بنیاد مجازی آبادگران مساجد

www.aabadgaran.ir

مسئولیت پذیری اجتماعی

❖ مقدمه

مسئولیت در لغت به معنی مؤظف بودن و یا متعهد بودن به انجام کارهایی است که با انجام آن کارها شخص مسئول باید پاسخگو باشد. واژه مسئولیت با واژه‌هایی مانند وظیفه، تکلیف، تعهد و حق لازم و ملزوم همدیگرند. تا وظیفه‌ای بر دوش کسی نباشد مسئولیتی در قبال آن نخواهد داشت و هرگاه سخن از حق به میان می‌آید تکلیف و مسئولیت هم در پی خواهد داشت. در خطبه امروز در مورد ضرورت مسئولیت‌پذیری در زندگی اجتماعی از دیدگاه اسلام می‌پردازیم.

❖ بحث

نظام حقوقی اسلام یک نظام تکلیف گراست و تکلیف هر فرد همان مسئولیتی است که در قبال خود و دیگران بر عهده دارد. انسان اشرف مخلوقات است برای رسیدن به جایگاهی که استحقاق آن را دارد باید مسئولیت‌هایی را بر عهده بگیرد. مسئولیت‌پذیری انسان چهار جنبه دارد:

مسئولیت فردی

منظور از مسئولیت فرد در قبال خودش این است که انسان حدود و توانایی‌های خودش را به درستی بشناسد و تا سر حد امکان به پرورش خود اقدام نماید. یعنی حق خویشتن را ادا نماید.

مسئولیت در قبال جامعه

خانواده اساس اجتماع است اگر خانواده اصلاح شود، جامعه اصلاح می‌شود و در صورت فساد خانواده جامعه به فساد کشیده می‌شود. اسلام خانواده را کانونی مقدس می‌داند. در آن هر کدام از افراد نسبت به هم دارای مسئولیت هستند. مرد در برابر زن، زن در برابر مرد، والدین در قبال فرزندان و فرزندان در قبال والدین دارای مسئولیت‌هایی هستند. در یک خانواده مسئولیت در قبال والدین بسیار مهم است تا جایی که خداوند پس از امر به عبادت خداوند، مردم را به نیکی به والدین فرا می‌خواند (انعام: ۱۵۱).

انجام مسئولیت اجتماعی مانند احسان و خدمت به بندگان خدا، رفع گرفتاری و حل مشکلات آنان خود عبادت است. همچنین حس مسئولیت نسبت به نیازمندان جامعه مورد تأکید اسلام است. ادای حقوقی مانند اتفاق، زکات، صدقه، قربانی و... بیانگر این امر مهم است. از دیگر جنبه‌های مسئولیت اجتماعی انسان که اسلام بر آن تأکید می‌کند حس مسئولیت در برابر نظام‌های سلطه‌گر و مستبد است. خداوند در سوره نحل آیه ۳۶ اساس دعوت پیامبران را توحید و مبارزه با طاغوت بیان می‌کند.

حس مسئولیت در قبال طبیعت و محیط زیست

طبیعت و محیط زیست از جمله‌ی برجسته‌ترین آیات و نشانه‌های خداوند است که تفکر و تعقل درباره‌ی عناصر و ارتباط آن‌ها با یکدیگر انسان را به شناخت بهتر عالم وجود و خالق آن راهنمایی می‌کند. پس آب، خاک، جنگل، حیوانات، دریاها، کوه‌ها، رودها، دره‌ها و ... مربوط به یک شخص یا گروه خاصی نیست، بلکه سرمایه‌ی ملی است و همه‌ی مردم باید در قبال آن احساس مسئولیت نمایند و در حفظ آن‌ها بکوشند.

مسئولیت در قبال خداوند

حس مسئولیت در برابر خداوند به این معنی است که انسان با خالقش ارتباطی خالصانه داشته‌باشد و همواره خداوند را ناظر بر اعمال خود بداند.

مسئولیت‌پذیری در آیات قرآن

- «در قیامت هیچ کس بار گناه دیگری را بر دوش نمی‌کشد» (نجم: ۲۸). یعنی اینکه هر کسی مسئول اعمال خودش است.
- «و از آنچه بدان آگاهی نداری پیروی مکن چرا که گوش، چشم و دل همه مسئولند» (اسراء: ۳۶)
- «ما امانت را بر آسمان‌ها، زمین و کوه‌ها عرضه داشتیم آن‌ها از حمل آن سر برتافتند و از آن هراس داشتند اما انسان آن را بر دوش کشید. او بسیار ظالم و جاهل بود» (احزاب: ۷۲)
- «جن و انسان را نیافریدیم جز برای عبادت» (ذاریات: ۵۶)
- «خداوند به هیچ کس جز به اندازه‌ی توانایی‌اش تکلیف نمی‌کند» (بقره: ۲۸۶)
- «به یقین هم از کسانی که پیامبران را به سوی آنان فرستادیم و هم از پیامبران سوال خواهیم کرد» (اعراف: ۶)

هدف خداوند از دادن مسئولیت به بندگان

- تحقق عبودیت
- رضایت خداوند
- خوشبختی انسان

❖ جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

ردیف	جمع‌بندی بحث
۱	مسئولیت به معنی موظف بودن و متعهد بودن به انجام کاری است و شخص در قبال آن باید پاسخگو باشد.
۲	نظام حقوقی اسلام یک نظام تکلیف‌گراست. خداوند در برابر هر نعمتی که به انسان داده مسئولیتی بر عهده‌ی او گذاشته است. مسئولیت‌پذیری انسان سه جنبه دارد: مسئولیت در قبال خود، در قبال جامعه و در قبال خداوند.
۳	هدف خداوند از دادن مسئولیت به بندگان: تحقق عبودیت، خوشبختی انسان و رضایت خداوند است.